

PROSTOR ODMIKA

Revitalizacija območja med Dečkovim naseljem in Lavo

Ana Guček, Ana Logar, Aleš Golja
Prostor odmika: Revitalizacija območja med Dečkovim naseljem in Lavo
Strokovna monografija: 1.izdaja

Lektura: Petra Pučnik
Oblikovanje in tehnična ureditev: Ana Guček, Ana Logar

Izdala in naložila: Univerza v Ljubljani, Fakulteta za gradbeništvo in geodezijo
Bibliografsko-informacijska obdelava: Elizabeta Kralj
Ljubljana, september 2024

Publikacija je brezplačna.

E-publikacija je dostopna na naslovu:

Katalogni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 215566851
ISBN 978-961-6884-89-1 (PDF)

KAZALO VSEBINE

4	ANALITIČEN DEL
5-7	Zgodovina Celja
8	Prostorske dominante
9	Lokacija na širši situaciji
10	Lokacija na ožji situaciji
11	Okolica šol in vrtcev
12	Analiza dejavnosti
13	Analiza prometnih povezav
14	Analiza zelenih površin
15-17	Foto analiza
18	PROBLEMSKA IZHODIŠČA
19	Problematika
20	Družba
21	Lokacija
22	Smer razvoja - ključni elementi
23	Varnost
24	Dostopnost
25	Identiteta
26	Sodelovanje in angažiranje
27	Cilji naloge - lokacija
28	Cilji naloge - družba
29	PROJEKTNI DEL
30	Idejna zasnova - programska struktura
31	Obstoječe poti
32	Organizacija poti
33	Novo ožilje poti
34	Izobraževanje
35	Kultura
36	Rekreacija
37	Minimalna intervencija
38-40	Srednja intervencija
41-42	Maksimalna intervencija
43	ZAKLJUČEK
44	Viri

ANALITIČNI DEL

ANALITIČNI DEL

Namen naloge

Cilj naloge je s pomočjo zelenice
med tremi soseskami, ki je uje
glavne prometne povezave, po
soseske med seboj. Te so ločene
glavnimi prometnicami, ki delujejo
meje.

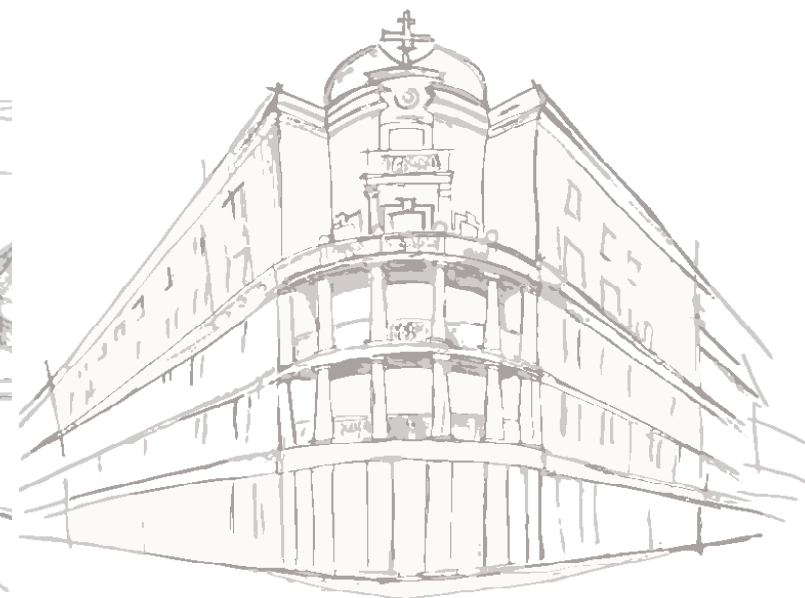
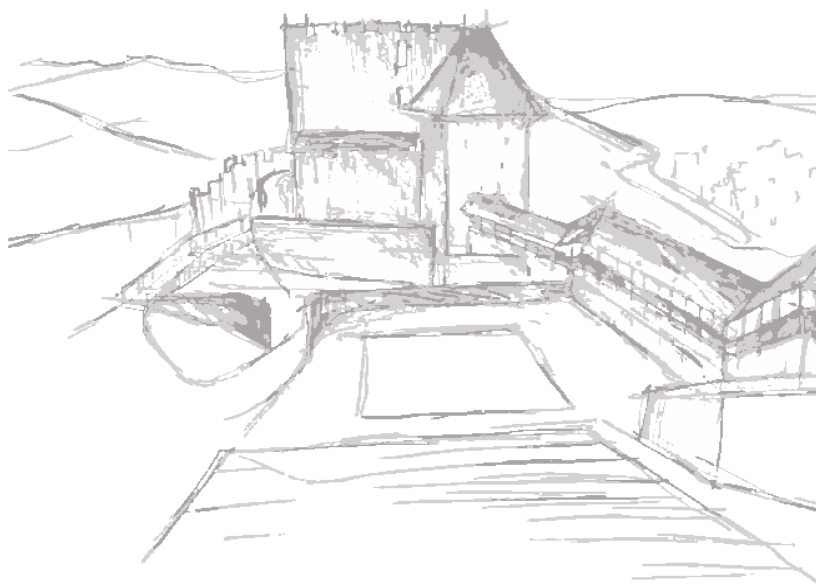
Zgodovina mesta Celje

Celje je eno najstarejših slovenskih mest in ima bogato zgodovino, ki sega še pred rimske čase. Ustanovili so ga Kelti v drugi polovici prvega tisočletja pr.n.št. Mesto se je takrat imenovalo Celeia oziroma Keleia. Leta 15 pr.n.št. so območje zasedli Rimljani. V obdobju njihovega vladanja je dobilo mestne pravice in uradni naziv. Skozi kasnejše preobrazbe je mesto dobilo utrjeno obzidje in grad. Iz rimskih časov se je ohranila kanalizacija, ki je še uporabna, tlakovane ulice in ceste. Leta 452 so Huni mesto požgali, ponovno poseljeno je bilo šele v 6. stoletju, ko so na območje prišli Slovani. Celje je takrat spadalo pod Karantanijo. Žovneški gospodje so nasledili Vovbrške in nato leta 1341 dobili naziv grofje. S pomočjo vplivnih rodbinskih vezi in dedovanja so imeli v lasti veliko posesti in postali med drugim tudi gospodarji Celja.

Zgodovina mesta Celje

Prvi Celjski grof je bil Friderik I., zadnji pa Ulrik II. Leta 1457 je bil večji del celjske dedščine že pod Habsburžani. Obdano je bilo z močnim obzidjem, ki je bilo končano leta 1471. Celje so v letih od 1496 do 1529 večkrat napadli Turki. Meščane so vznemirjali tudi kmečki upori. Leta 1525 so mesto napadli in zavzeli grad. Celje je devetkrat gorelo, bilo je več epidemij, kuge, mesto je bilo večkrat poplavljenno. V 16. stoletju je bilo mesto protestantsko. Leta 1848 se je pričelo gibanje proti germanizaciji. Ustanovljena je bila Narodna čitalnica, slovenska gimnazija itd. Celje je dobilo prvega slovenskega župana šele po prvi svetovni vojni. Celje je mesto in sedež istoimenske mestne občine v Republiki Sloveniji, ki leži ob sotočju rek Savinje in Voglajne v Spodnji Savinjski dolini.

Prostorske dominante

1. Celjski grad - 1 ura
2. Herkulovo svetišče - 48 minut
3. Mestni park - 30 minut
4. Cerkev sv. Danijela - 50 minut
5. Celjska mestna knjižnica - 29 minut
6. Knežji dvorec + muzej - 29 minut
7. Mestno gledališče + trg - 29 minut
8. pravoslavna cerkev - 30 minut
9. Cerkev sv. Jožefa - 50 minut
10. Tehnopolis - 27 minut
11. Anski vrh - 1 ura
12. Atletski stadion Kladivar - 5 minut
13. Nogometni stadion Z'čežele - 20 minut
14. Cerkev sv. Duha - 15 minut
15. Dvorana Zlatorog - 30 minut
16. Muzej novejšje zgodovine Celje - 28 minut
17. Pokrajinski muzej Celje - 30 minut
18. Galerija sodobne umetnosti - 30 minut
19. Fotohiša Pelikan - 34 minut

Lokacija na širši situaciji

Lokacija se nahaja med tremi soseskami Lavo, Dečkovim naseljem in Ostrožnim. Izbrana je zato, ker je veliko neizkoriščeno zemljišče med tremi soseskami in se nahaja tudi v bližini izobraževalnega in športnega programa, zato ima veliko potencialnih uporabnikov.

Lokacija na ožji situaciji

Na jugu lokacija meji na trgovski in storitveni program, na zahodu in jugu pa na dve večji prometni cesti, ki povzročata hrupno in nemirno okolje. Obravnavano območje skupno obsega 16ha.

Okolica šol in vrtcev

V neposredni bližini lokacije se nahajajo osnovne šole, vrtci in rekreacijske površine. Z analizo bližine le teh, sva ugotovili, da bi na lokacijo lahko vključili tudi izobraževalni program za osnovnošolce, da se lahko na ta način spoznavajo z naravo in imajo učne ure na prostem. Hkrati pa lahko okoliške rekreacijske površine poveževa z lokacijo.

Legenda:

 obravnavano območje

 Rekreacija

 Izobraževanje

Analiza dejavnosti

V okolici se nahaja predvsem stanovanjski program v kombinaciji z izobraževalnim. V vsaki soseski, se nahaja tudi po ena trgovina in na južnem delu lokacije se pojavijo malo večje trgovine, industrijski program in storitve.

Legenda:

 obravnavano območje

 Stanovanjski

 Trgovski

 Storitve

 Izobraževanje

 Industrija

Analiza prometnih povezav

Ob lokaciji potekajo glavne prometnice, ki se potem razčlenijo v manjše slepe ulice. Po glavnih prometnicah poteka tudi javni promet, kjer najdemo tudi avtobusna postajališča. V neposredni bližini se nahajajo tudi postaje za kolesa. Lokacija ni prevozna, da se pa sprehoditi čez njo ali pa jo prekolesariti.

Legenda:

 obravnavano območje

 Cesta

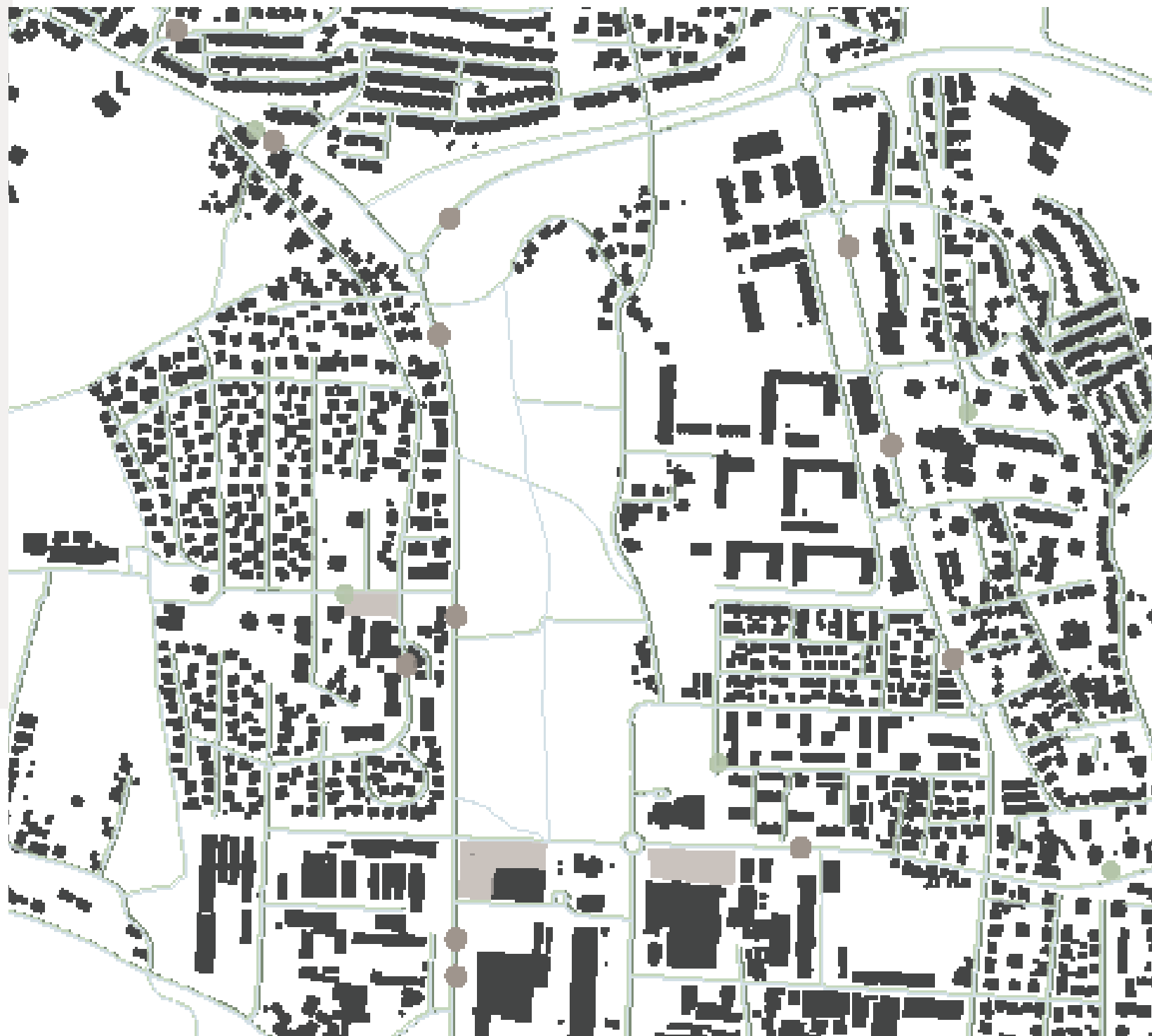
 Kolesarske poti

 Kolesce

 Pešci

 Postajališče - BUS

 Parkirišča

Analiza zelenih površin

Celje je mesto, ki ima veliko urejenih zelenih površin. Ki jih predstavljajo parki, manjše zelenice za druženje med bloki, igrišča, polja, travniki,... V mestu in okolici pa se nahajajo tudi neurejena ali zapuščena zemljišča, neizkoriščeno nabrežje Savinje, degradirana zemljišča in tudi neurejena javna zemljišča. Primer slednjega, je obravnavana lokacija, ki se skoti načrtovanje spremeni v večnamenski park.

Foto analiza

Preko foto analize lahko opazimo, da ima lokacija velik potencial, ki pa zaradi neizkoriščenih in neurejenih zelenih površin, slabo urejenih prehodov in dostopov na lokacijo, zaraščene struge in pomanjkanja programa, ostaja neizkoriščen.

Foto analiza

Foto analiza

PROBLEMSKA IZHODIŠČA

PROBLEMSKA IZHODIŠČA

Problematika

Zaradi vedno večje gostote poselitve so vedno pomembnejši vmesni prostori, ki urbanemu človeku predstavljajo možnost oddiha v naravi, spodbujajo rekreacijo in aktivno življenje, ter povezujejo skupnost.

neaktivno življenje

individualizem

neizkoriščeno območje

gosta gradnja

odtujeno z naravo

pomanjknje prostorov za rekreacijo

PROBLEMSKA IZHODIŠČA

Družba

Za današnjo vedno bolj neaktivno in individualno družbo so javne zunanje rekreacijske površine z povezovalnimi dejavnostmi bistvenega pomena. Z primerno urejenimi površinami, ki so urejena in dostopna vsem prebivalcem ne glede na fizični ter družbeni status, lahko izboljšamo kvaliteto življenja posamezniku in skupnosti.

**pomanjkanje
pripadnosti skupnosti**

individualizem

odtujenost z naravo

neaktivno življenje

stresen način življenja

PROBLEMSKA IZHODIŠČA

Lokacija

Vedno večja gostota poselitve in gradnje privede do pomanjkanja vmesnih nepozidanih zelenih površin, ki bi bile namenjene vsakomur. Obravnavana lokacija okoliške skupnosti ločuje, namesto, da bi jih povezovala. Z njeno nedostopnostjo in neurejenostjo predstavlja neizkoriščen del mesta, ki pa nosi velik potencial.

**pomanjkanje javnih
skupnih površin**

**premalo peš dostopnih
poti in aktivnosti**

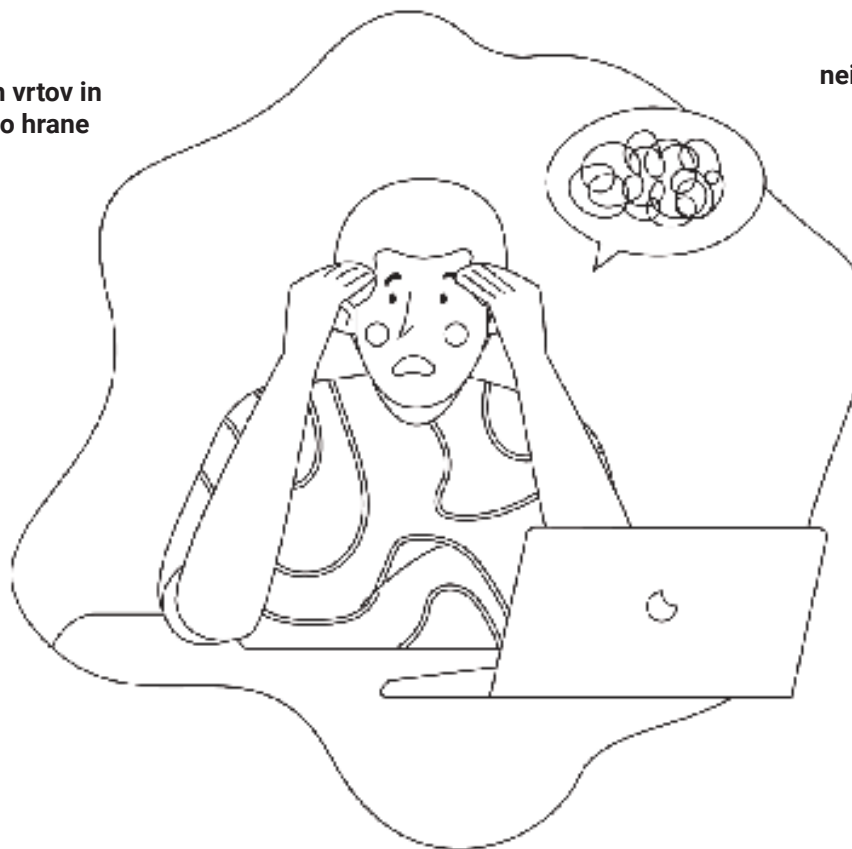
prostorsko ločevanje

**pomanjkanje skupnih vrtov in
prostora za pridelavo hrane**

neizkoriščeno območje

**vedno bolj gosta gradnja brez
vmesnih odprtih prostorov**

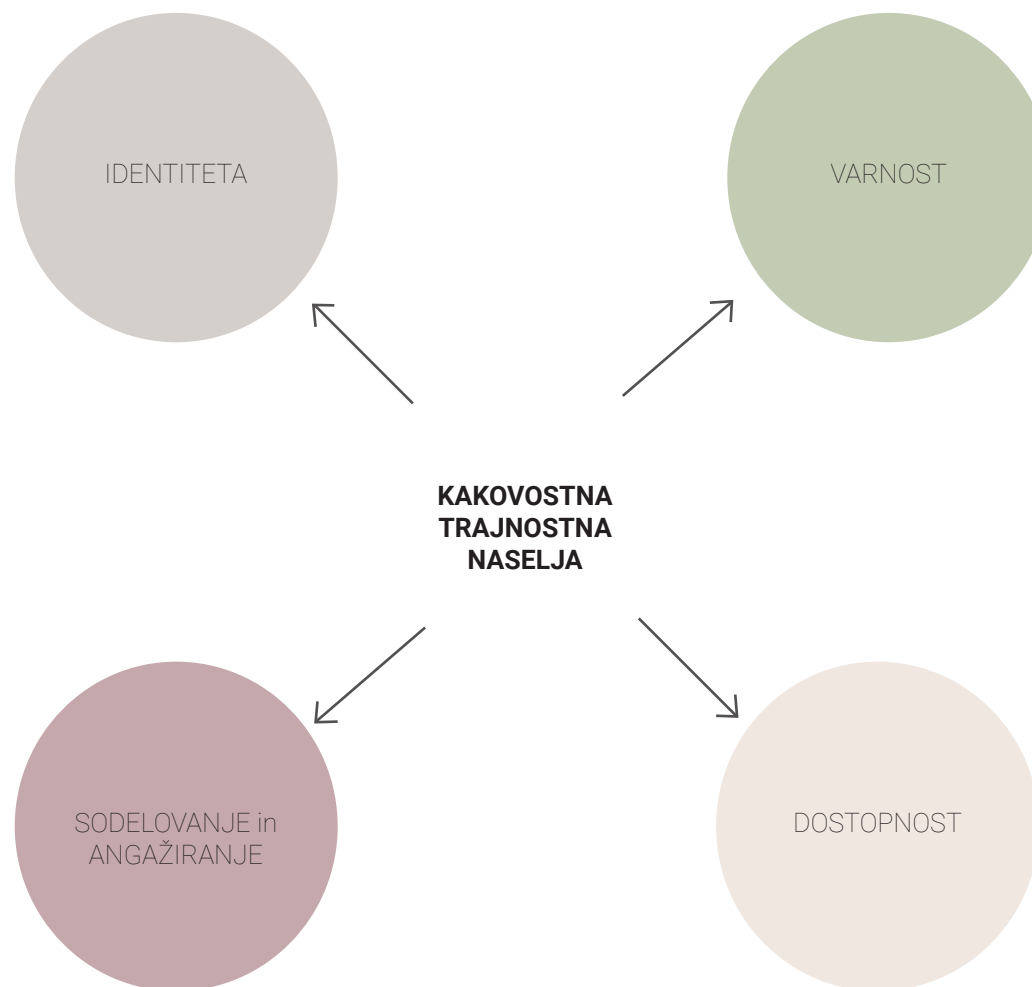
**pomanjkanje prostorov za
rekreacijo**

SMER RAZVOJA

Ključni elementi naselja

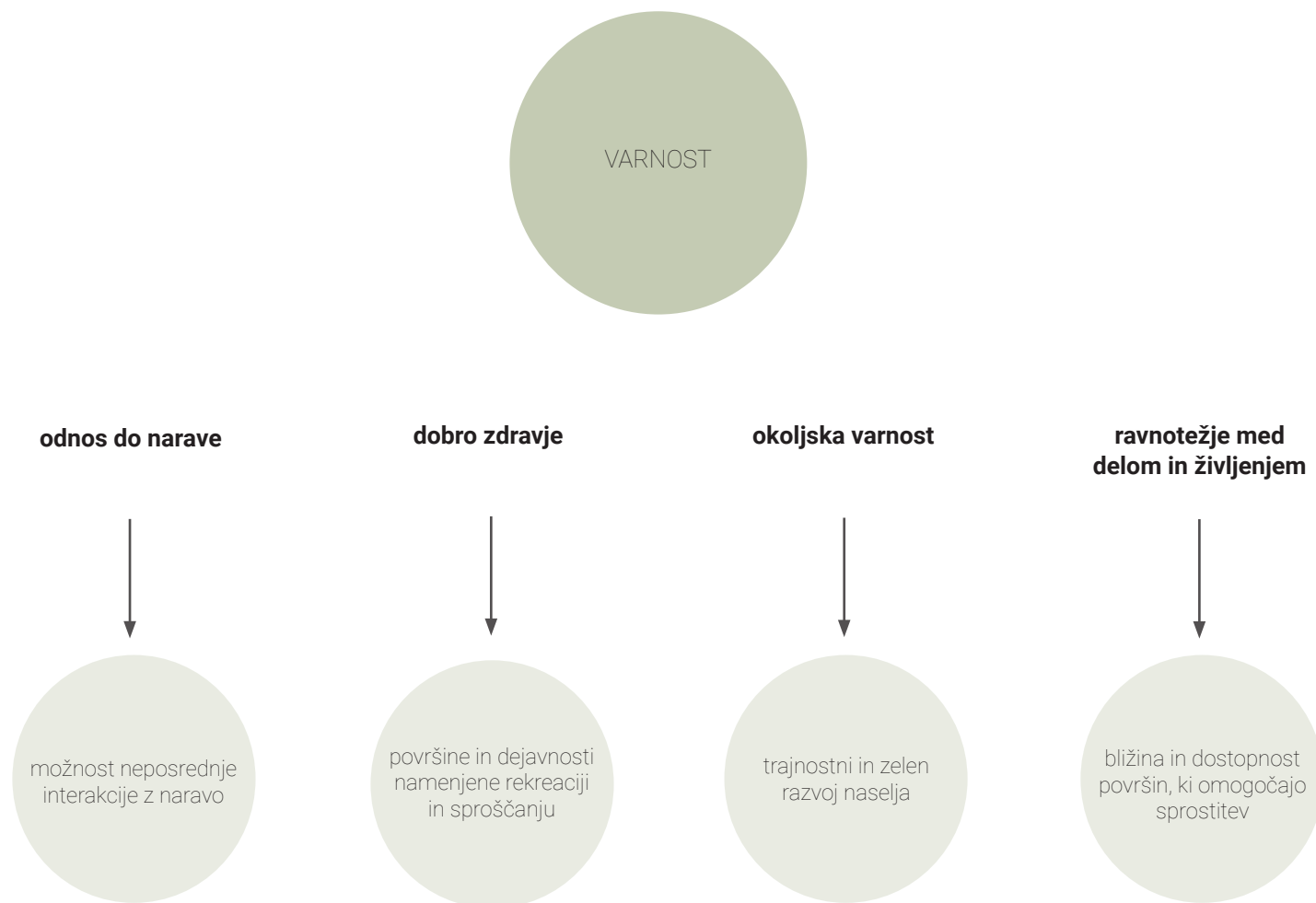
Danes vedno več ljudi živi v urbanem okolju. Zaradi strmega naraščanja števila in obseg naselij se urbana naselja soočajo z izzivi. Kakovost bivanja mora biti vključeno v prostorsko načrtovanje naselj, saj lahko le na ta način prebivalcem nudimo dobro in kvaliteto življenje. Le z uporabo celovitega pristopa, zavedanjem in upoštevanjem **glavnih načel trajnostnih in kakovostnih naselj** lahko to dosežemo. Preko upoštevanja teh načel v intervenciji si želimo izboljšati naselja v neposredni bližini lokacije.

Ključni elementi naselja

Varnost ne obsega zgolj tradicionalno dojemanje varnosti, kot zaščito, nizko stopnjo kriminala in dobre zaposlitve, temveč pomeni tudi vidike, kot so ravnotežje med delom in življenjem, varnost okolja, odnos do narave, dobro zdravje, zaupanje in trajnost naselja/mesta oziroma okoljsko varnost. Vse te aspekte varnosti si želiva vključiti v intervencijo.

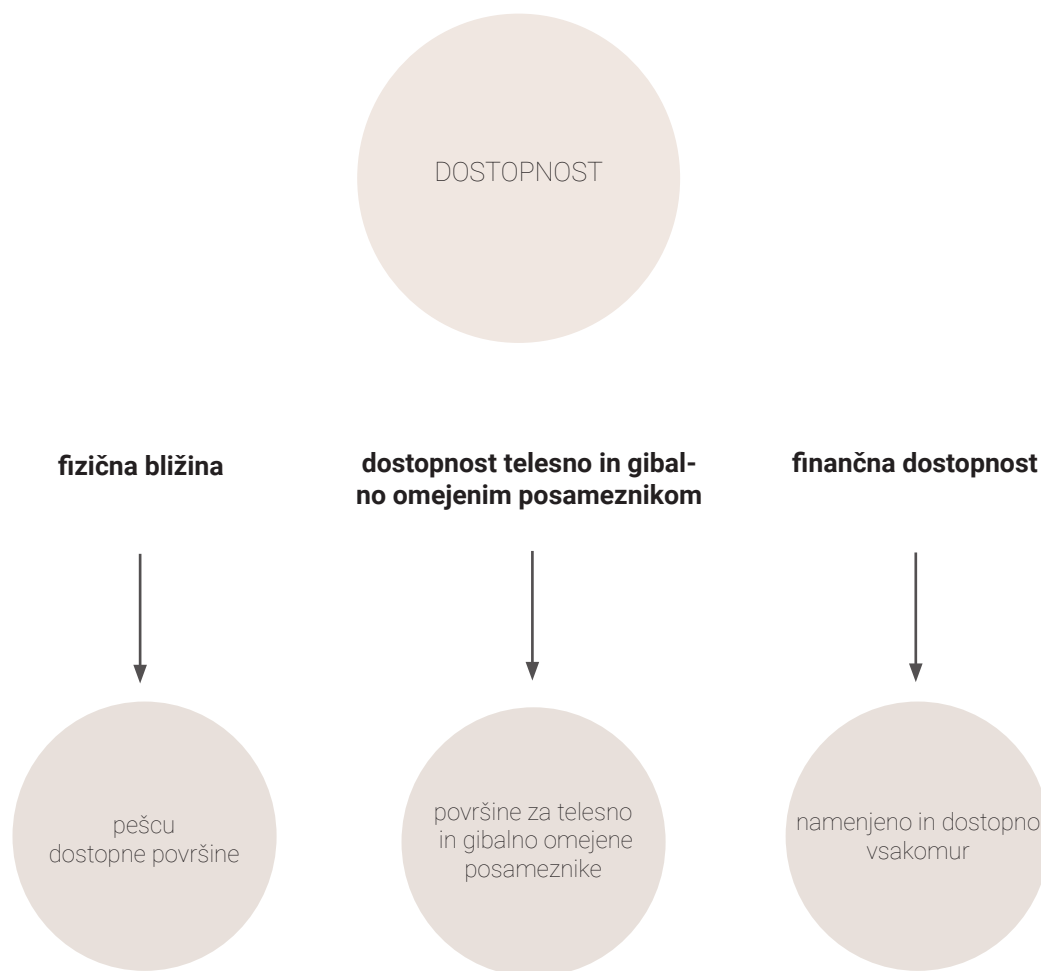
Odnos do narave preko ustvarjanja neposrednih interakcij z naravo, ki posameznika z njo povezuje. **Okoljsko varnost** preko trajnostnega in zelenega razvoja naselij, ki preko povezovanja ljudi v skupnost krepi zavest skupnosti za njihovo okolje, poleg tega pa spodbuja bolj zdrave narave v vsakdanu, ki neposredno pripomorejo k trajnostnemu in okoljsko zavednejšemu razvoju mesta. Ljudi bi s ponudbo pestre izbire različnih aktivnosti, ki ponudijo posameznikom širok nabor možnosti in intenzitete rekreacije, pritegnili k zanimanju za rekreacijo samo in jim to omogočili na dostopen način, s čimer bi se vzpostavilo bolj zdravo **ravnotežje med delom in življenjem**. Vsi ti dejavniki bi skupaj pripomogli k izboljšanju kakovosti življenja oziroma **dobrega zdravja**, tako v merilu posameznika in njegovega počutja, kot tudi v merilu celotne skupnosti.

Ključni elementi naselja

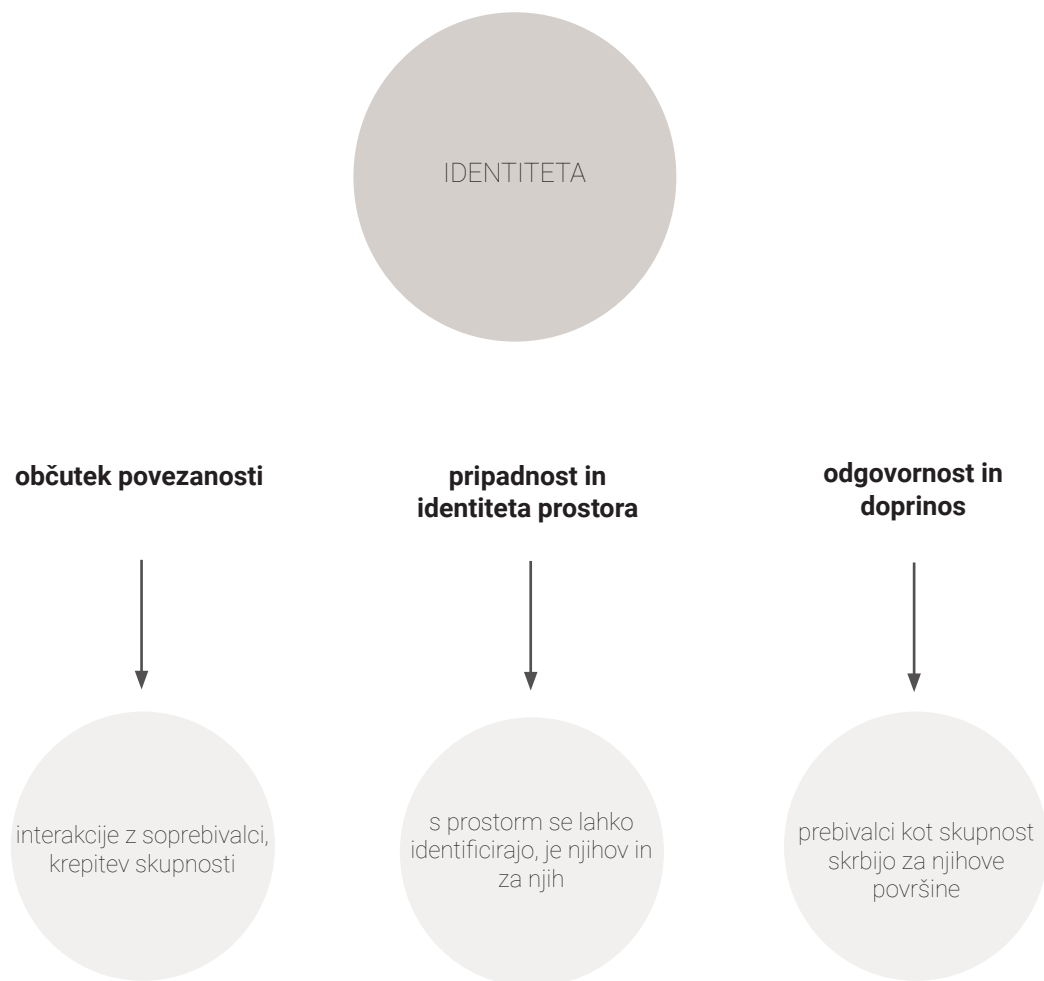
Enakopraven dostop pomeni možnost vsakega posameznika do dostopa do podpornih in ugodnih fizičnih in socialnih infrastruktur, socialnih odnosov ter prostora in virov, potrebnih za njihovo izkoriščanje. To posnema razumevanje razvoja kot svobode.

Da je naselje namenjeno vsakemu prebivalcu, ga je potrebno zasnovati na način, ki bo dostopen vsakomur. V intervenciji želiva preko zasnove različnih vrst rekreacije in sprostitev, omogočiti dostop do rekreacijskih in drugih dejavnosti vsakemu posamezniku, tudi **telesno in gibalno omejenim posameznikom**. Prav tako si želiva zasnovati površine, ki so **finančno dostopne vsakomur**. Površine za izvedbo dejavnosti bi bile v naravi, namenjene javnosti, prav tako tudi oprema. Območje intervencije se nahaja neposredno ob treh večjih naseljih in je tako **hitro in pešcu dostopna**.

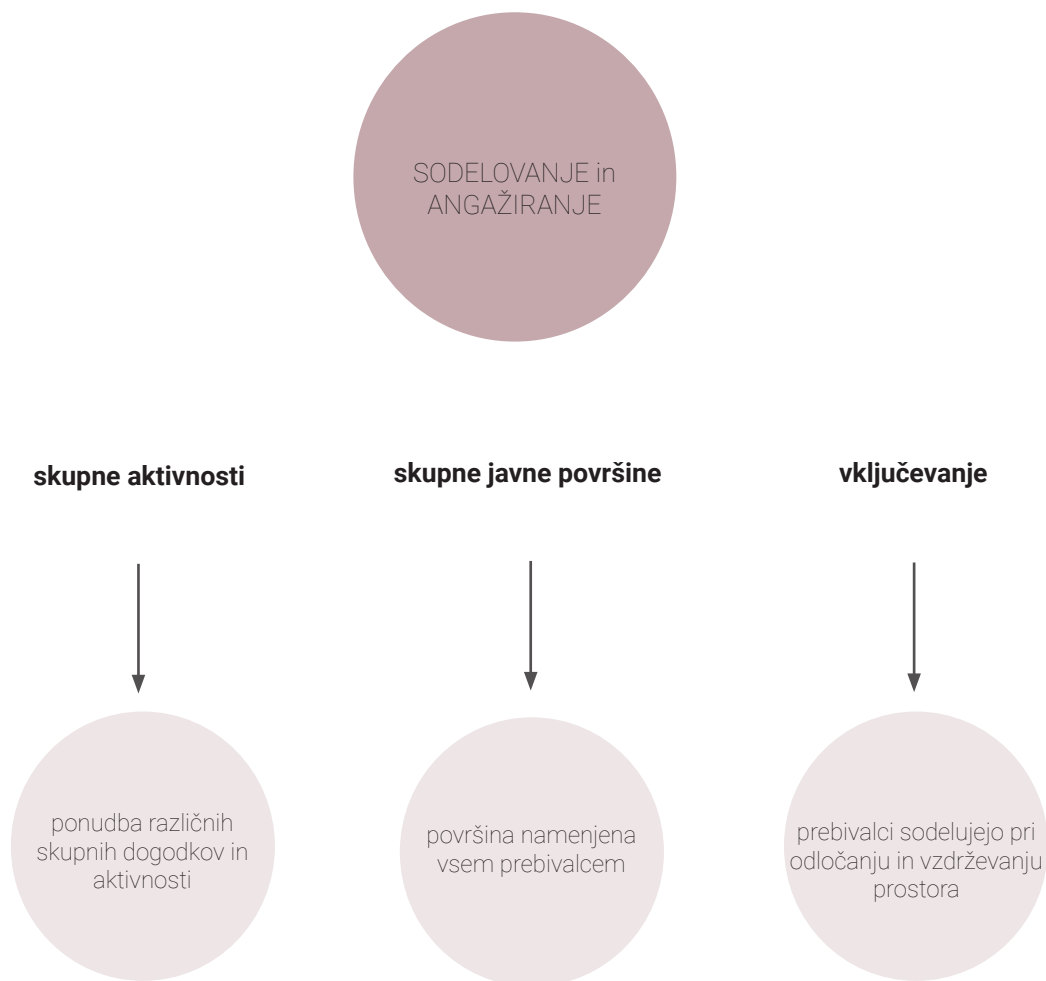
Ključni elementi naselja

Identiteta in z njo povezani vidiki se nahajajo na visoko na lestvici posameznikovih potreb. Identiteta zajema občutek pripadnosti, lastništva, odgovornosti, povezovanja, pa tudi različne prostorske značilnosti, ki omogočajo ljudem, da si predstavljajo identiteto prostora, v katerem živijo. Številne raziskave kažejo, da krepitev **osebne in socialne identitete** lahko izboljša tako osebno kot kolektivno dobrobit. Krepitev **prostorske identitete** lahko prispeva tudi k trajnosti naselij, saj le-ta neposredno vpliva na odnos do okoljskih vprašanj, kar lahko neposredno vpliva na odpornost na podnebne spremembe. Močnejši odnosi, zadovoljstvo z življenjem in pomen lahko med člani skupnosti spodbudijo **okolju prijazno vedenje**, kar jih lahko naredi bolj trajnostne. Prostorske izkušnje prav tako oblikujejo našo identiteto.

Ključni elementi naselja

Sodelovanje in angažiranost sta bila izpostavljena kot glavna nosilca dobrobiti naselij. Raziskave kažejo, da redno **sodelovanje na socialnih in skupnostnih dogodkih** tvori pomembne povezave, ki izboljšuje kvaliteto življenja prebivalcev. Poselitev in gradnja znotraj mest je vedno večja. Ker se gostota grajenega povečuje nesorazmerno z zasnovanjem **javnih površin** na prostem, so le-te v hudem pomanjkanju. Pomanjkanje površin, ki bi **spodbujale interakcijo med ljudmi** pa privede do vedno večje individualizacije. Naselja, ki ponujajo različne možnosti sodelovanja in angažiranja, pogosto poročajo o večjem zadovoljstvu z življenjem, boljši kakovosti življenja in blaginji med svojimi prebivalci.

CILJI NALOGE

Lokacija

Trenutno prazen prostor med dvema soseskama je med vedno gosteje poseljenim mestom, redke sproščen nezazidan prostor. Z manjšimi intervencijami, bi prostor lahko tako okoliškim prebivalcem, kot tudi okoliškim šolam in vrtcem, **ponudil prostor sprostivne, rekreacije, mira in stika z naravo**, ki ga v družbi vedno bolj primanjkuje. Na lokaciji si želiva ponuditi tudi možnost pridelovanja lastne hrane okoliškim prebivalcem.

dodaten prostor sosesk

revitalizacija območja

okoliškim vrtcem in
šolam dodaten program

možnost pridelave hrane

CILJI NALOGE

Družba

Želimo, da območje postane prostor, ki **generira interakcije med prebivalci okoliških sosesk**, s čimer se lahko ustvari večja in močnejša skupnost. Na obravnavani lokaciji si želiva vzpostaviti mesto, kjer se lahko prebivalci izobražujejo oziroma spoznavajo z naravo tako preko različnih delavnic in učnih poti, kot tudi z lastnimi doživetji v njej. Ljudem bi omogočili tudi spoznavanje z kulturo in njeno razvijanje. Vse to bi se prepletalo preko različnih športnih prostorov, ki bi rekreacijo naredili bolj dostopno širšemu krogu ljudi, omogočilo sprostitev znotraj samega mesta, in sam športni način življenja bolj približalo ljudem in otrokom v vsakdanjem življenju, preko različnih dejavnosti.

povezovanje ljudi

ozaveščanje o pomenu športa in rekreacije

približevanje narave

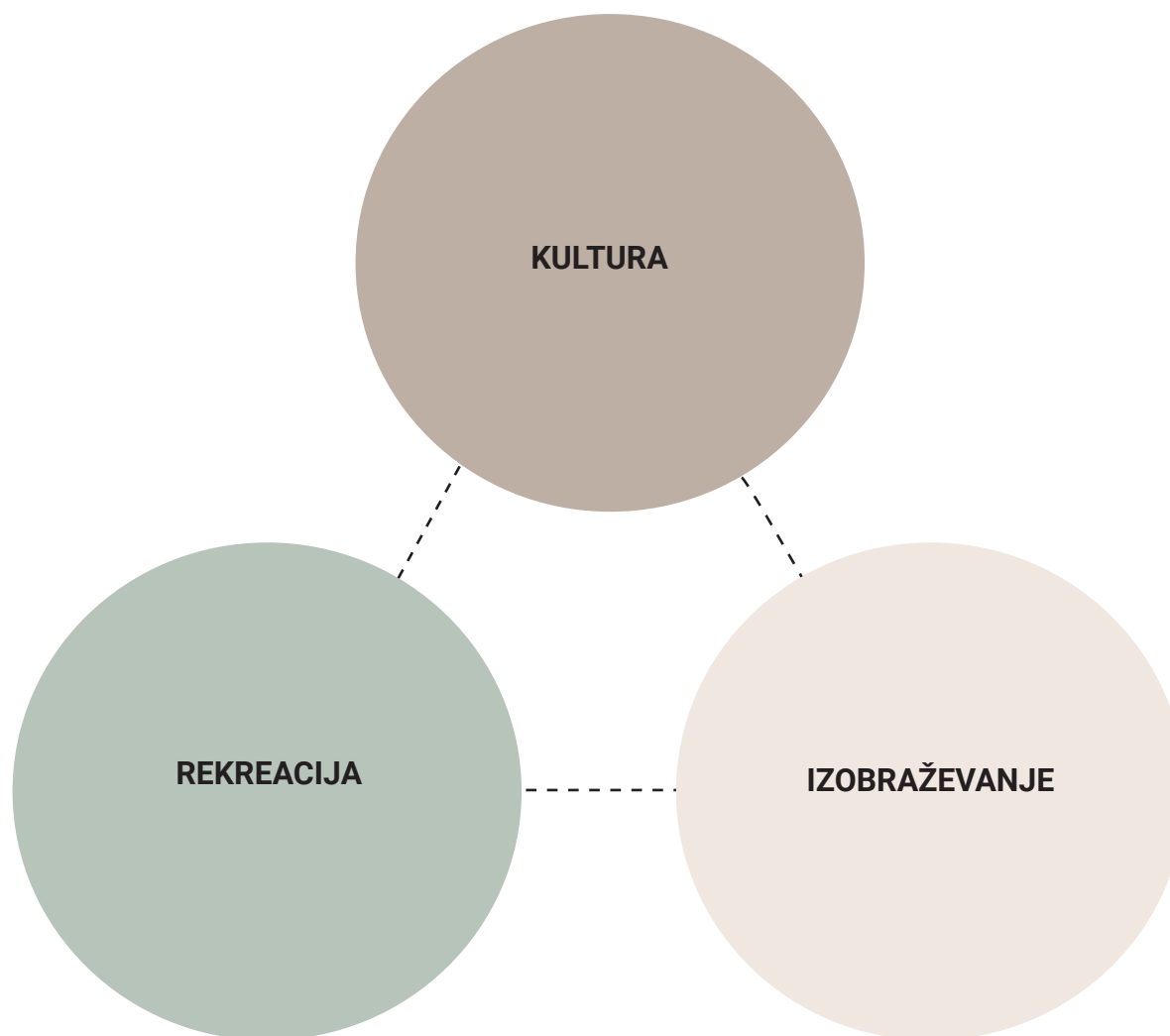
spodbujati kulturna udejstvovanja

PROJEKTNİ DEL

IDEJNA ZASNOVA

Programska struktura

Na lokaciji bi vzpostavile tri prevladujoče dejavnosti, preko katerih bi dosegli cilje, ki sva si jih zadali. Preko celotne lokacije bi se prepletale **kulturne dejavnosti**, kot so prostori za različne delavnice ter paviljon namenjen glasbenim oziroma kulturnim predstavam.. Kulturnim dejavnostim bi dodale še **izobraževalne**, kot so že omenjeni prostori za delavnice (npr. učenje o pticah, delavnice o izdelovanju herbarija, ustvarjalne delavnice iz različnih materialov ..), poleg tega pa bi preko celotne lokacije vzpostavili učno pot, namenjeno učenju otrok o različnih vrstah dreves, rož itd. Prav tako, bi se preko celotne lokacije odvijale različne **rekreacijske vsebine**. Okoli lokacije poteka krožna pot, ki se poleg sprehajalne poti lahko uporabi tudi kot tekaška pot oziroma trim steza z vmesnimi postajami, ki so opremljene z razno fitnes opremo na prostem. Znotraj paviljonov je mogoča uporaba prostorov za razstevanje in joga tečaje. Sam prostor pa na mnogih odprtih travnikih omogoča tudi različne poljubne športne dejavnosti. Na lokaciji se nahaja tudi otroško igrišče in vodno čofotališče, kavarna z manjšo knjigarno, mize na prostem za poljubno uporabo, pasji park in vrtičke za okoliške prebivalce. S prepletanjem dejavnosti je dosežena **programsko pestrost**.

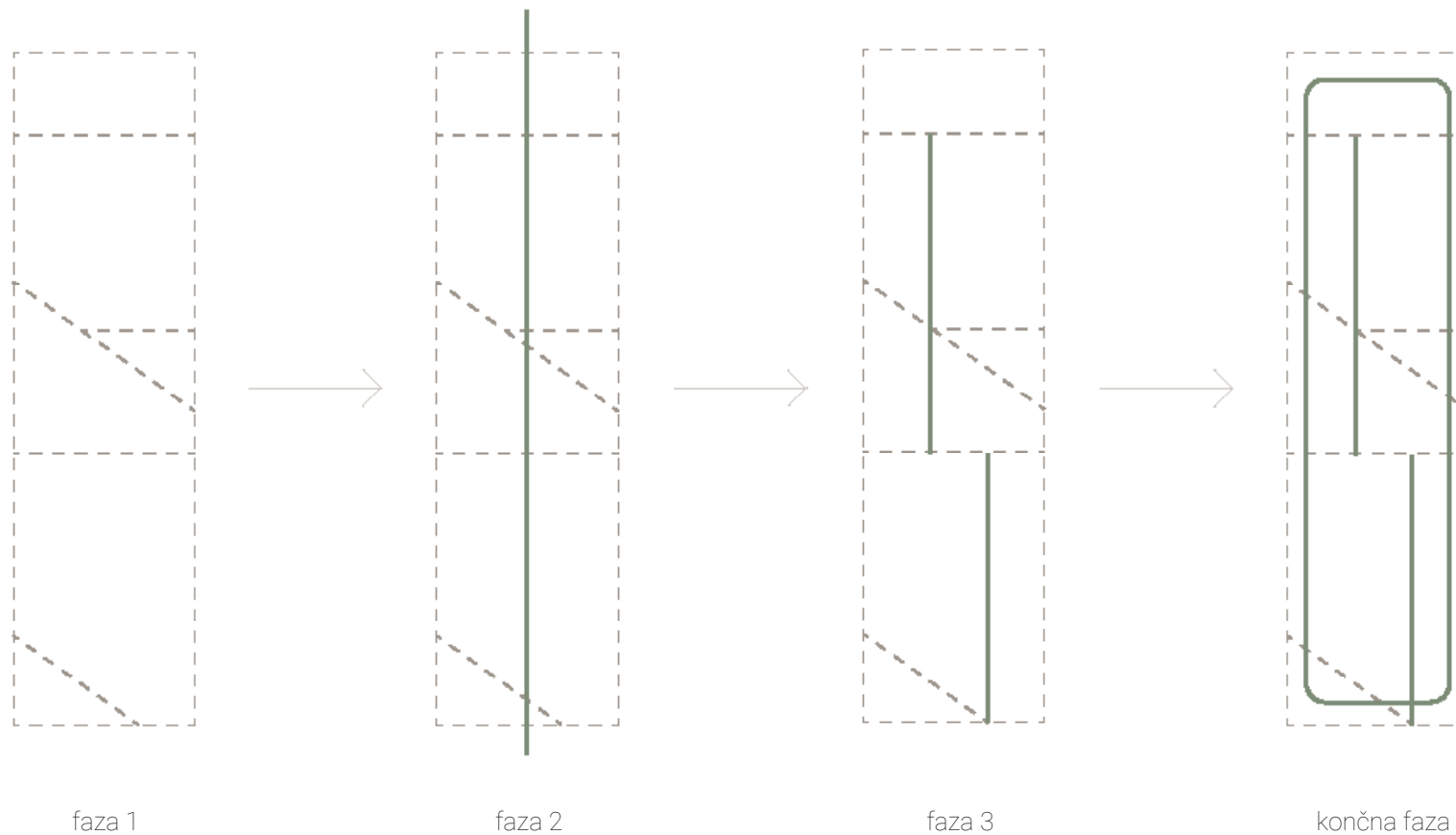
Obstoječe poti znotraj lokacije

Z analizo obstoječih poti sva ugotovili, da so **poti na lokaciji slabe**. Lokacija je prekrvavljena samo v prečni smeri, pa še to ne dobro. Najbolj je izkoriščena samo pot po "sredini" lokacije. Manjkajo povezave v vzdolžni smeri, da bi se lokacija prekrvala tudi v vzdolžni smeri.

Organizacija poti

Odločili sva se, da uporabiva **že obstoječe poti** in njihovo organizacijo **nadgradiva in dopolniva**. Faza 1 predstavlja poti, ki so organsko nastale v prostoru preko uporabe ljudi. V fazi 2 sva poudarili glavno središčno os, ki jo v fazi 3 nekoliko zamakneva in jo v zadnji fazi dopolniva še v vmesnimi manjšimi potemi, ki omogočajo vmesne manjše prostore in poti.

Novo ožilje poti

Odločili sva se, da uporabiva že obstoječe poti in njihovo organizacijo nadgradiva in dopolniva. S tem na koncu ustvariva **krožno pot po celotni lokaciji**, ki je primerna za daljši sprehod. Hkrati pa z zalomom vzdolžne poti ustvariva **serijo manjših prostorov in poti**. Torej cilj je, da je pot primerna za vse, tako za tiste, ki se želijo resno posvetiti športu, tiste ki želijo samo rekreacijo, pa tudi za tiste, ki želijo samo hiter sprehod v naravi in odmik od mesta.

Izobraževanje

Izobraževalne dejavnosti se znotraj lokacije nahajajo na označenih območjih. Skupno se izobraževalne dejavnosti razprostirajo čez **3 ha**, kar predstavlja približno 1/5 obravnavane lokacije.

Legenda:

 obravnavano območje

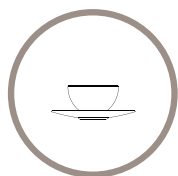
prostor za prireditve,
glasbene točke

prostor za druženje

knjigarna

kavarna

Kultura

Kulturne dejavnosti se znotraj lokacije nahajajo na označenih območjih. Skupno se kulturne dejavnosti razprostirajo čez **2,9 ha**, kar predstavlja 1 približno /5 obravnavane lokacije.

vrtnarjenje

spoznavanje rastlin

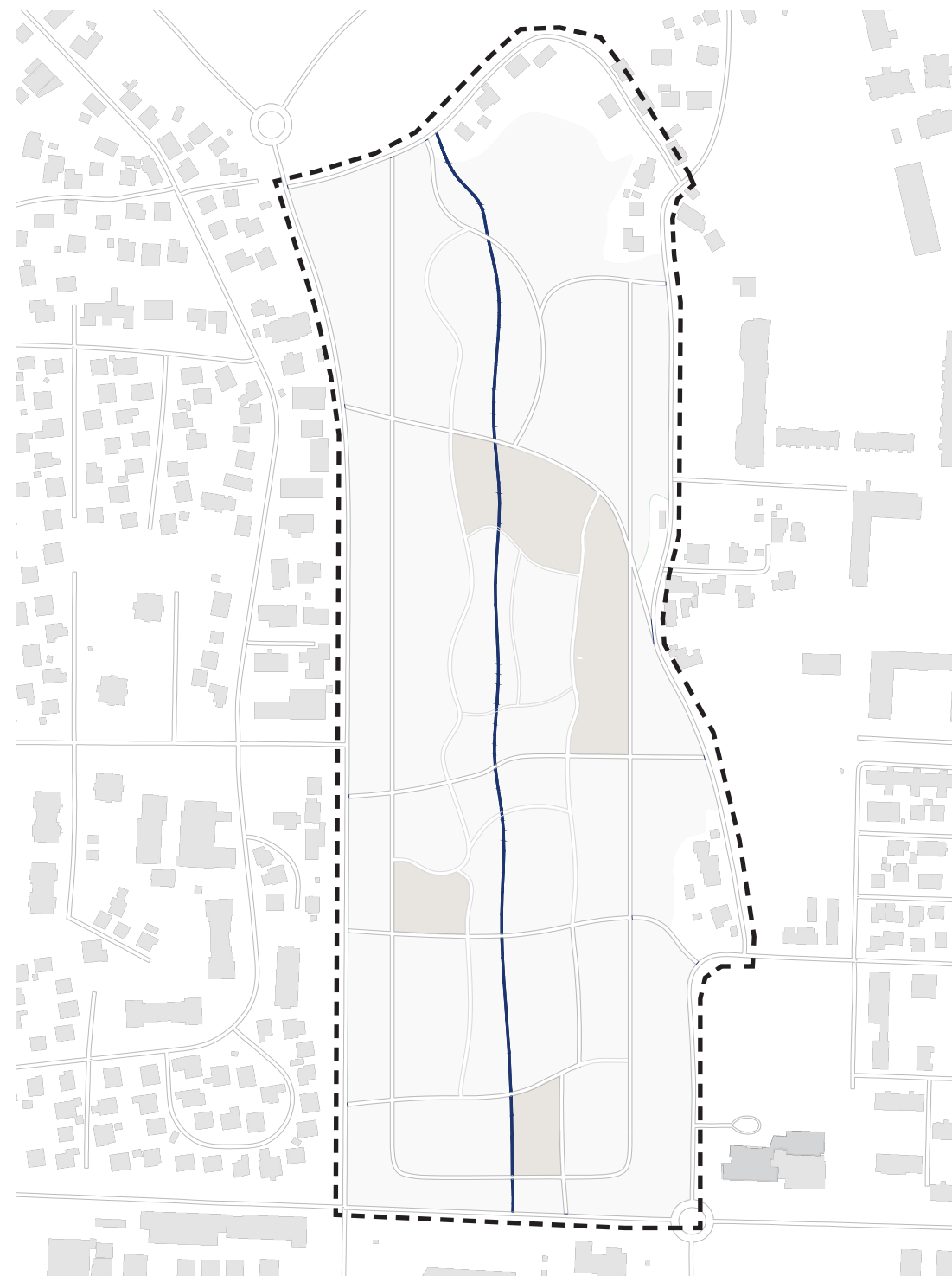
učna pot

skupne ustvarjalne
poučne delavnice

Legenda:

 obravnavano območje

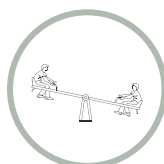

Rekreacija

Dejavnosti namenjene rekreaciji se znotraj lokacije nahajajo na označenih območjih. Skupno se rekreacijske dejavnosti razprostirajo čez **9,5 ha**, kar predstavlja približno 3/5 obravnavane lokacije.

Legenda:

 obravnavano območje

prostor igre

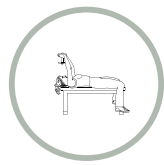
sprehajalne poti

prostor za razgibavanje

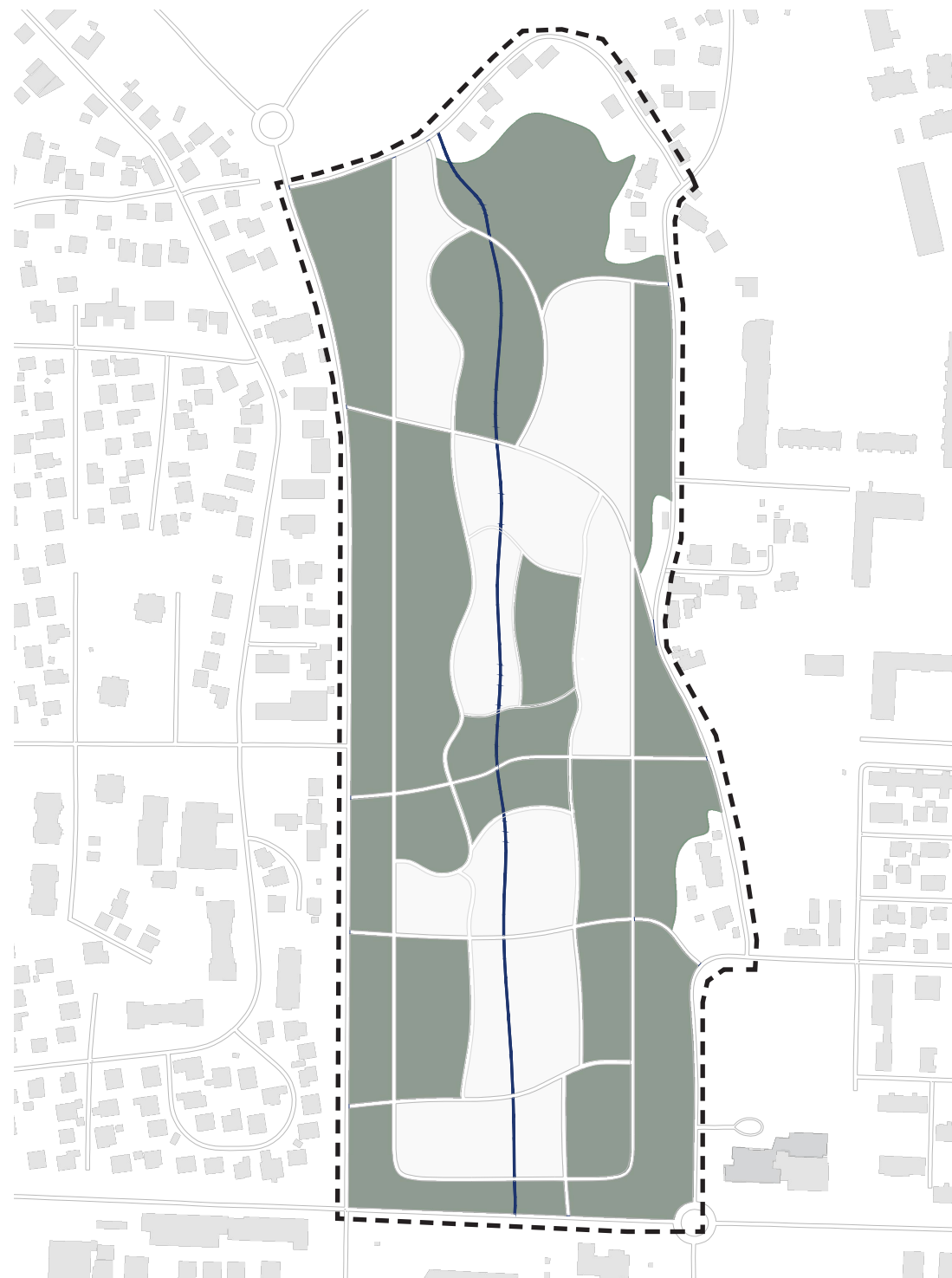
športni dnevi za otroke

oprema za telovadbo

pasji park

Minimalna intervencija

Za minimalno intervencijo potrebujemo minimalni vložek kapitala. Pri tej fazi intervencije že izboljšamo kakovost lokacije in ljudem ponudimo rekreacijske in druge površine, z minimalnim posegom v območje.

Vključuje

- ureditev poti
- ureditev obstoječega zelenja
- ureditev vodovja na lokaciji
- trim steza
- parkovna ureditev

Legenda:

 obravnavano območje

Srednja intervencija

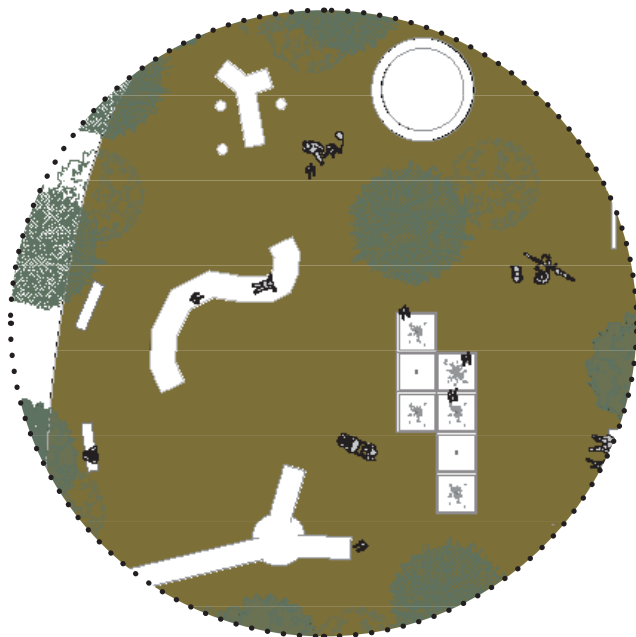
V naslednji fazi dodamo še druge manjše intervencije, ki lokaciji dajo dodaten program.

Vključuje:

- igrala
- pasji park
- večnamensko igrišče
- vrtovi

Legenda:

 obravnavano območje

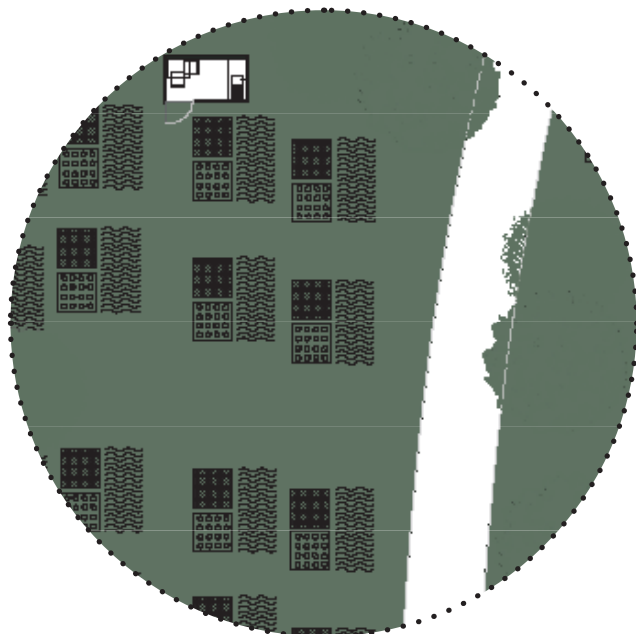

igrala

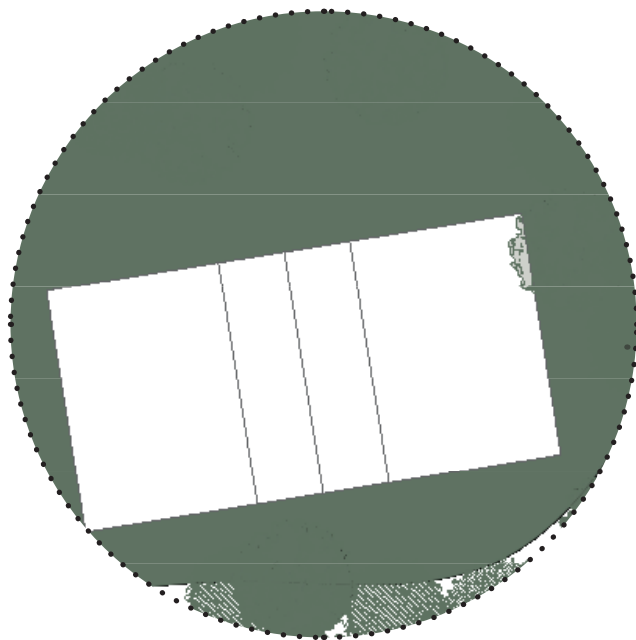

pasji park

vrtovi

večnamensko igrišče

Maksimalna intervencija

Zadnja faza vključuje še nekoliko večje intervencije v prostor, s katerimi maksimalno izkoristimo lokacijo.

Vključuje:

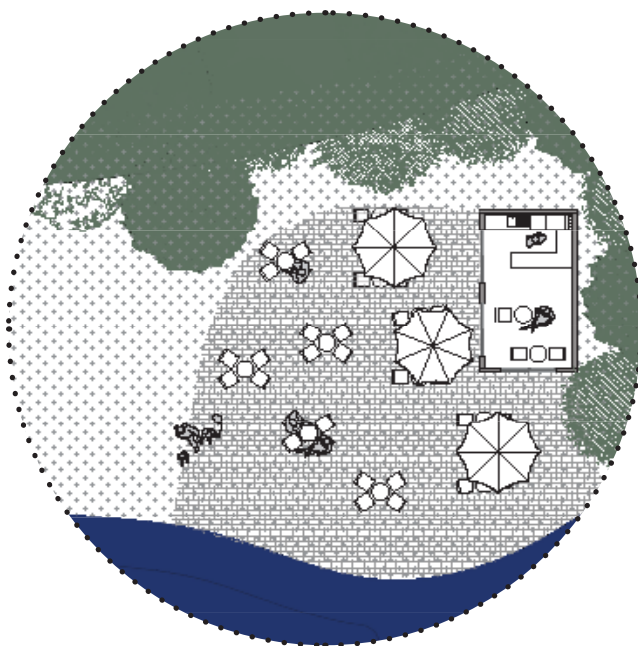
- večnamenski pavilijoni
- kavarna

Legenda:

 obravnavano območje

večnamenski pavilijoni

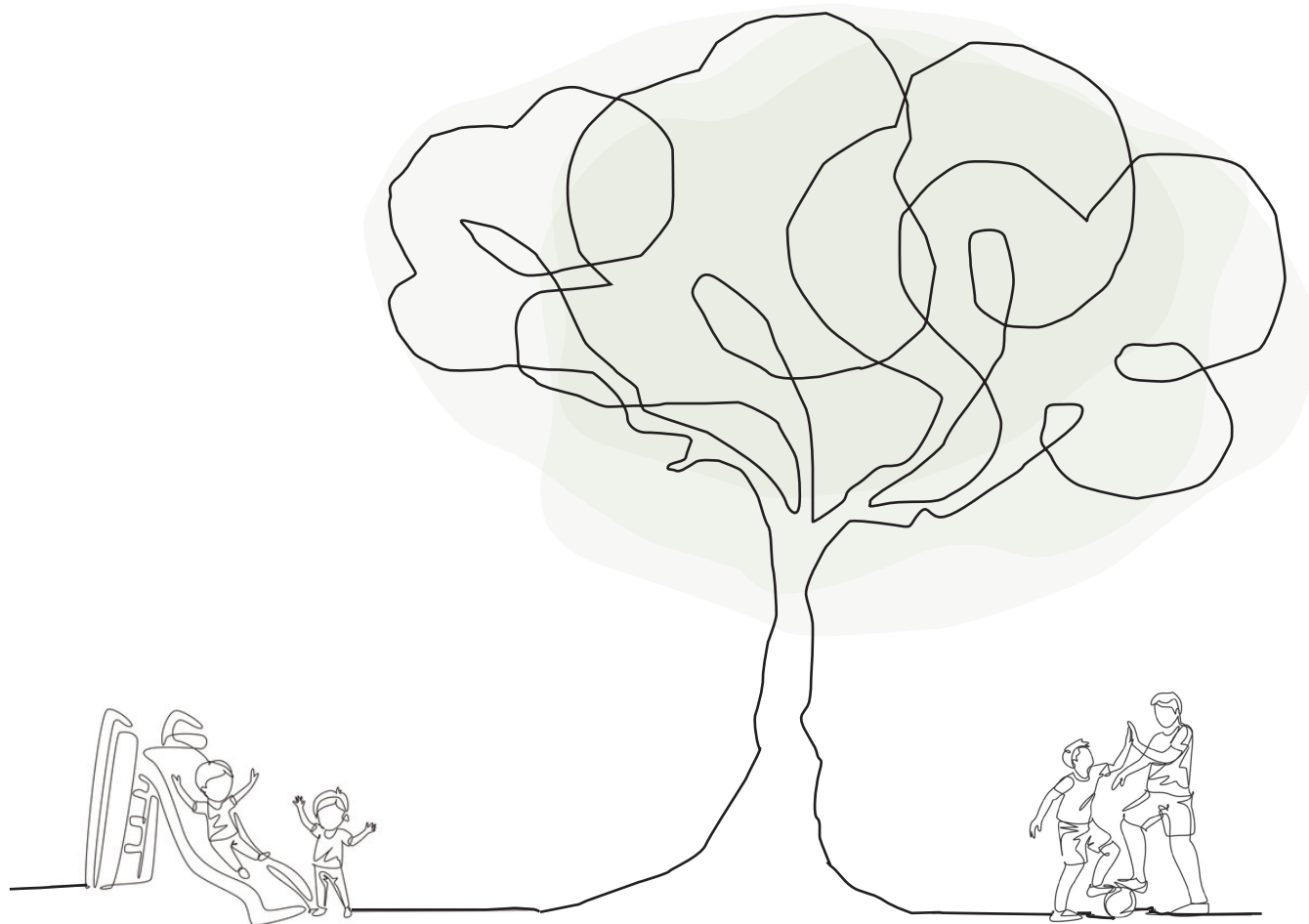

kavarna

ZAKLJUČEK

Z različnimi intenzitetami posegov oživimo lokacijo glede na potrebe in zmožnosti krajevnih skupnosti. Ni potrebe, da se vse izvede naenkrat. Z ureditvijo prebivalcem sosesk nudimo prijeten prostor za rekreacijo, druženje in tudi za izobraževanje. Prostor postane vključujoč in namenjen vsem uporabnikom.

Viri in literatura

- 1 Himanshu S. , J. Schmidt A., Werner Wehling H., Institute Exploring wellbeing in human settlements - A spatial planning perspective (internetni članek) dostopen na: <https://www.sciencedirect.com/journal/habitat-international>
- 2 Šuklje Erjavec, I., Kozamernik, J., Žlender, V., et al. Ven za zdravje: priročnik za načrtovanje zelenih površin za spodbujanje telesne dejavnosti in zdravega življenjskega sloga, Ljubljana: Urbanistični inštitut Republike Slovenije, 2019
- 3 Geraldine Hermann-Lunecke M., Zumelzu A., Mental Well-Being and the Influence of Place: Conceptual Approaches for the Built Environment for Planning Healthy and Walkable Cities (internetni članek) dostopen na: <https://www.mdpi.com/journal/sustainability>
- 4 M.C.Dunning, S. Durden, Social vulnerability analysis: A comparison of tools, Alexandria, VA Institute for Water Resources. 2013.

